

Umělci jsou si dnes – předpokládám – této situace celkem dobře vědomi. *Jejich jasný vztah jako umělců k socialismu jest dán právě touto funkcí, ve které jest obsažena formulace kultury.* (V tom je také obsažena snaha po lidové kultuře a lidovém umění.) Stejně je tu zasažena i otázka *uměleckého realismu, který bude realismem společenských skutečností v jejich kulturním a posléze přesném uměleckém spektru.* Tento realismus má však v těchto souvislostech charakter nikoliv ve starých představách „realismu“, kde jako nápodoba empirické skutečnosti hrál naopak roli, jež šla proti postupu a vývoji moderního umění, nýbrž tu jde o realismus – skutečnost, skutečnost životní a *společenskou.*

(1946)

PROHLÁŠENÍ DYNAMOARCHISTŮ

Hoříme časem, který nás vysadil bez příprav k hrůzám a smrtím do života zakazovaného, do života vzpour, útěků, bezmoci, prodejnosti, rozsudků, hromadných hrobů, a do života šťastných vyhnanství, bláznovství, svobody navzdory, blížencevství neznámých, příprav, tajných hesel. Zrodil nás. Hranice, které vyznačovaly pokojné a samozřejmé cesty života v jejich předem vypočtených zápasech a experimentech, byly strženy a rozmetány. Trosky myšlení se marně pokoušely vtlačit nekonečný příliv nového života do prázdné šablony. Počínali jsme chápat nízkost této „pravdivosti“, která kameněla v těžké balasty, počínali jsme se hrozit bezpráví, útisků a lidského zakrslictví, které z ní povstávaly a pod jmény čestnosti, vlastencevství a stálosti znásilňovaly člověka. Žili jsme čas, lámání „vírou beznaděje“ a útěky vpřed a klíčili jsme do pluků těžkých závazků volnosti a do slavně obyčejné svobody. Prozírali jsme. Uprostřed přetvářek a náhražek, uprostřed zbabělého dezertérství a přízřubovosti chápali jsme, že neopustíme žádnou temnotu bolesti, nemožnosti, protikladnosti, špíny a zničení. To je nám pravda. Ne tedy už definicí, úlisně přistřihující imanentní sílu myšlenky do tvaru parkové ozdoby, ne ideou, které meteme a upravujeme cestu, abychom ji znehybnili do předpisu a poučky. Pravda je anorečení, svoboda *všeho, co jest.* Pochod našeho umění k životu budíž

ustavičný. Život a umění, jež přes všechny překážky špatného a diletantského umění a špatného a diletantského života budou směřovat k jednotě, musejí svou elementární částí setrvávat v pohybu těžnice, tedy ve směru síly procházející těžištěm pravdy, tělem skutečnosti, faktu, materie v nejširším smyslu. Z těžiště, *ze středu hmoty*, kterou jsme i my, vyrůstá naše nazírání. Odtud směřuje naše touha po pravdě všech existencí, lidí, věcí, stromů, města, zvěře, snu, oblohy, lásky, smrti. Padáme k pravdě společně a každý sám a poprvé. Spouštíme se do ní, odpoutaní od všeho, aby nám vykávala prostor své prostoty, abychom pocítili její nezávislost a neohraničitelnost a nekonečnost. Věci rozbité a stržené, zbídačení a poníženi dostávají se k životu. Ohledáváme svět zvířat, měst a lidí. Hle, slavný návrat bláta, jímž se budou korunovat nejčistší lásky! Tušíme čistotu, cudnost a zdraví v tom, co jste určovali za sprosté, hrubé a nemocné. Veliké, něžné a surové doživotavzetí! *Život slov, věčnost věcí!* Rukama lásky rozbíjíme nenávistně, co jsme našli. Silou a pokorností je nám dáno rozbít věci, lidi, svět, náhodné a předvídané, abychom viděli. Až k atomům! Směr, poutaný a stlačovaný bouřícími břehy našich básní, hudby, myšlenek, obrazů, soch, tance, činů, přírody. Bomby stlačeného vzduchu. Volného vzduchu! Na počátku této anarchie je prudký jas a síla vědomí. Aktivita anarchie. *Dynamis anarchie*. Anarchie z odporu a lásky. Svět, tušený ve zmatku, vichřicích, neúrodnosti, neštěstích. Svět rozbitých a bombardovaných měst naší obraznosti. Jsme posedlí troskami a spodinou, která vyplavala, slávou vnitřního prostoru. Neskončnost básnického a lidského vzdoru končí v ozbrojené touze po největší kladné síle – veliké revoluci. Po revizi bezohledné a neustávající. Není rozporu mezi revolucí a uměním. Společný křest experimentem, životnou, všestrannou a vytrženou účastí, je spojuje. Společná je jejich cesta růstu a slavných proměn k rodící se svobodě. Jako není revoluce jen bojem o nový státní útvar, ale úsilím o přesun celého životního názoru a postavení člověka, chceme, aby nové umění nebylo bojem o změnu literární situace, ale bojem o nové nazírání, myšlení, jednání, žití. Neboť – to je metoda života i umění: osvobozovat, navždycky a bez přestání znova! Dnes a kdykoli v nezastárlé budoucnosti dovést vzkřiknout manifest nejhlubší existence. Aby v každé chvíli, kdy se bude rodit báseň, šlo o život. A z tohoto rozvratu, až ze dna chaosu, vede nás vše k nové ústavnosti, věčné a jasnozřivé. Budeme změřeni tvorbou. Výzkumnou, ničitelskou a stavitelskou prací, která je příčinou a podstatou její existence a jejího tvaru. Silou, která nalézá novou řeč, nucenou životu. Není vyššího určení nad vnukání této síly. Přemostuje prvorozenou anarchii k archii jednotnou pulzací, sceleností a zaceleností. Hlubokostí anarchie jsme našli archii. *Anarchie je rodná země archie*. Pohyb

je stavba. Budeme změřeni aktivitou, dělnou službou, obsaženou ve tvaru a promítající se již tvůrčím zrozovacím procesem. Prostor anarchie a její smysl pro konečnou archii rozeznáme čistotou věcí, stupněm prostupnosti a pravdivostí procesů kolem člověka společného a v něm. Jako umění, niterné gesto jedincovy sebezáchovy, krystalizuje do čistého tvaru společným stavebním elánem, rostla i archie, novostavba světa a člověka, dozor lásky, se svým rozbitým předpolím v jediném výtrysku. Není v ní dodatečnosti, nemá-li stavba básně puknout před prvním životem, který potká. Znak tohoto umění: stavba závratí. DYNAMOARCHISMUS. Proti všem časně vratkým literárním způsobům, které se z vlastní nejasnosti a nepravdy jmenovaly směrem, bylo, jest a bude umění dynamoarchistické *směrem básní a životů*. Pravdivost tohoto umění, jehož očištěním je celoživotní drama, shledáváme v posedlé účasti básně v lidech a lidí v básni. Přes zdánlivý dualismus dynamoarchismu není v něm rozporu. Dynamismus, který jest oživovatelem, důvodem, požárem stavby a který přináší svobodné zvěsti o existenci a životě světa, prorůstá první plán díla bezhlavě, nesmyslně, závratně a odbojně. A přece již touto nekotvitelností staví, nutně a pravdivě, neboť se nedusí ideologickou užitečností a dodatečností. Stravuje věci, aby je vydal oproštěné, vyčištěné, prošlé všemi lidmi, jejichž *společnost* je na každém podílníku tohoto světa a společnosti vyražena. Vyrůstá nové náboženství dne, nová věřící síla, mýtus zdejší, zázračný svou skutečností a těžký svou proměnností. Mytizace dne, blízkost k lidovosti, to je stavba dynamoarchismu. Přisel čas, kdy vylézáme ze škarp, podzemí, z periferií do samého středu světa. My, ještě před okamžikem odsouzení k odporu, podryvnosti, nenávisti. Umění poprvé a velice jest účastníkem. V tomto čase bezvýhradně začíná dělničit, budovat, žít. Spojenci, umění a život. Svět nás vede svým dynamoarchismem k prvotní vládě existencí pospolitých, k ústavnosti socialistické, již tušíme v této rozloze v zemích SSSR.

Rodí se život. ZÚČASTNÍME SE HO.

Tak se sešli v létě 1944:

Listopad, Hořec, Grossman, Zachovalová, Andrenik, Morák